

Emergence a novost

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2009](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2009](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 15. 9. 2009
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 15. 9. 2009

Emergence a novost

Připustíme-li jednou, že v našem světě se může více nebo méně často objevit něco nového (skutečně nového, nikoli jen jako zdání novosti), musíme se tázat, odkud se to nové vlastně bere. Tradiční způsob odpovědi na tuto otázku spočívá vlastně v tom, že onu „novost“ popíráme, a to právě tím, že ji chceme odvodit z něčeho starého, tedy nikoli nového. Někteří autoři zaváděli pro ono objevování nového termín „emergence“, tedy česky „vynořování“. Otázku tedy můžeme formulovat také takto: odkud se takové nové vynořuje? Kde bylo ponořeno nebo zanořeno, dokud se nevynořilo? A vynořilo se svou vlastní silou, vlastní aktivitou? Anebo bylo „vynořováno“ nějakou jinou, vnější nebo jinak odlišnou silou? Už jak klademe tyto otázky, uvědomujeme si, že v jejich pozadí je vnitřní rozpor: má-li být něco uznáno jako „novum“, nemůžeme to dost dobře považovat za jakýmkoli způsobem předem „dané“, ať už bychom k tomu připojili jakékoli adjektivum nebo jakékoli další kvalifikace. Užití termínu „emergence“ a „emergování“, tedy „vynořování“, zajisté sugeruje něco předem nějak daného, co však je zatím zanořeno, ale může se to vynořovat až vynořit. Trochu slabším způsobem však totéž sugeruje i termín „objevování“ nebo „vyjevování“: vždycky se objeví nebo vyjeví něco, co zatím zůstávalo skryto (tedy nevyjeveno). A právě této neuvědomělé a proto skryté „objektifikace“ se musíme zbavit, a to také v souvislosti s pojetím „nepředmětnosti“: to, co je vskutku nepředmětné, nemůžeme a dokonce nesmíme zpředměťňovat, nesmíme to „mínit“ jakožto „předmět“. Na druhé straně to ovšem nemůžeme ani prostě shodit se stolu, jako by to nebylo vůbec „nic“. Vzniká tedy otázka, jak je vůbec možno mínit „něco“ nepředmětného, tedy učinit (logickým) „předmětem“ (= tématem) skutečný „ne-předmět“. Jakmile si náležitě uvědomíme tyto souvislosti a úkol, který si tak ukládáme pro své myšlení, budeme na stopě správnému chápání toho, čemu se zatím bez náležitého promyšlení říká „emergence“ resp. „vynořování“.

(Písek, 090915-2.)